

Сучасні проблеми економіки та підприємництва. Випуск 10, 2012

6. П(С)БО (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2007) – Частина I / [Укладачі: к.е.н., доц. Т.А. Бутинець, к.е.н., доц. О.П. Войналович, к.е.н., доц. С.Ф. Легенчук, к.е.н., доц. Н.А. Остап'юк, викл. В.З. Мошенський, інженери кафедри Н.І. Георгієвна, О.А. Разумна] – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 196 с.

7. Рудницька, О. М. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / О. М. Рудницька ; Мін-во освіти України. – Львів : Львівська політехніка, 2007. – 62 с.

8. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / Р. А. Слав'юк; Мін-во освіти України. – К., 2010. – 550 с.

Малый И.Й.

д.э.н., профессор ФММ НТУУ «КПИ»

Обитоцкий И.С.

студент ФММ НТУУ «КПИ»

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ОБОРОТНЫХ АКТИВОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Проанализированы разные подходы отечественных и зарубежных ученых к определению экономической сущности оборотных средств. Предложено собственное определение сущности оборотных средств. Проанализирован кругооборот, который проходят оборотные активы в процессе производства и пути повышения эффективности их использования.

Ключевые слова: Оборотные активы, обеспеченность, кругооборот, непрерывность, состав, структура.

Malii I.I., Obitozkii I.S.

ECONOMIC ESSENCE OF CIRCULATING ASSETS OF ENTERPRISE

The different going of domestic and foreign scientists is analysed near determination of economic essence of circulating assets. Own determination of essence of circulating assets is offered. A rotation which prokhodyat' by circulating assets in the process of production and ways of increase of efficiency of their use is analysed.

Keywords: Circulating assets, material well-being, rotation, continuity, composition, structure.

Підлісна О.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПИ»

Мурай Т.Г.

провідний бухгалтер ДЕФ НТУУ «КПИ»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕВИРОБНИЧИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (ФОНДІВ) НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто нормативно-законодавчу базу, яка регулює ведення обліку основних засобів та доцільність застосування терміну «невиробничі основні

засоби», при формуванні активів підприємства. Показано, що сучасна нормативно-законодавча база України не передбачає поділ основних засобів підприємств на виробничі та невиробничі. Визначено проблеми, які виникають при управлінні такими засобами.

Ключові слова: основні фонди, основні засоби, об'єкт основних засобів, групи основних засобів, невиробничі основні засоби, виробничі основні засоби, Податковий кодекс України, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Вступ. Основними засобами вважаються матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Залежно від характеру участі основних засобів (фондів) у сфері матеріального виробництва їх підрозділяють на:

- виробничі основні засоби (фонди) функціонують у процесі виробництва, постійно беруть участь у ньому, зношуються поступово, переносячи свою вартість на готовий продукт, поповнюються за рахунок капітальних вкладень;

- невиробничі основні засоби (фонди) призначені для обслуговування процесу виробництва, і тому в ньому безпосередньо не беруть участь і не переносять своєї вартості на продукт, тому що він не виробляється, відтворюються за рахунок національного доходу[1].

Невиробничі фонди є однією зі складових майна підприємства. За своєю природою вони відрізняються від основних виробничих тільки призначенням їх застосування. Одні й ті самі об'єкти капітального характеру можуть виступати і як виробничі фонди, і як невиробничі. Причому, на практиці провести цю межу не просто [2].

Постановка задачі. Питаннями місця та ролі невиробничих основних фондів на підприємствах займалися Круш П.В., частково розглядали: Івашина Є.М., Семенов Г.А., Панкова М.О., Семенов А.Г., але детального аналізу не проводили.

З точки зору оподаткування прибутку підприємств, розподіл основних засобів на виробничі та невиробничі є принципово важливим, оскільки витрати на придбання, самостійне виготовлення, ремонт й інші види покращення об'єктів першого класу амортизуються, зменшуючи при цьому об'єкт оподаткування та суму податкових зобов'язань з податку на прибуток, а інші – ні [2]. Згідно [7] ст. 144.2 не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел фінансування витрати на придбання/самостійне виготовлення та ремонт, а також на реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів.

Нажаль у бухгалтерському обліку відсутній поділ основних засобів на виробничі та невиробничі. У плані рахунків не передбачено окремого рахунку для обліку невиробничих основних засобів. Класифікація та облік основних фондів у бухгалтерському обліку відрізняється від податкового. Таким чином, неузгодженість вказаних аспектів призводить до/ або виведення невиробничих фондів з переліку майна підприємств (ліквідацію) або їх комерціалізацію.

Подана стаття розглядає питання визначення місця і ролі невиробничих основних фондів у структурі фондів підприємства, визначення законодавством термінів: «основні засоби», «об'єкт основних засобів», «невиробничі основні засоби».

Методи дослідження. При виконанні дослідження застосовували методи систематизації, порівняння та групування даних.

Результати дослідження. Для обліку власних та отриманих на умовах фінансового лізингу основних засобів, у Плані рахунків бухгалтерського обліку, використовується рахунок 10 «Основні засоби», який розподіляється на субрахунки.

Облік основних засобів у прибуткових та неприбуткових (бюджетних) організаціях відрізняється тільки наявністю у прибуткових організацій субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість» [3,4].

Відповідно до [5] основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Об'єкт основних засобів - закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством [5].

Для неприбуткових (бюджетних) організацій, згідно [6] до основних засобів належать матеріальні активи, які використовуються установою багаторазово і безперервно в процесі виконання основних функцій, надання послуг, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року і вартість яких без податку на додану вартість та інших платежів перевищує 1000 гривень за одиницю (комплект) [6].

Визначення об'єкту основних засобів, для прибуткових організацій таке ж, як і для неприбуткових (бюджетних).

Згідно статті 14.1.138 [7] основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [7].

Але, розділ XX «Перехідні положення» [7] підрозділ 5 пункт 14 зазначає, що у 2011 році норматив для основних засобів, визначений у підпункті 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 цього кодексу, встановлюється в розмірі 1000 гривень [7]. Тобто до кінця 2011 року до основних засобів будуть відноситися матеріальні активи вартістю більше 1000 гривень (критерієм відбору є цінова межа 1000 гривень).

Отже, згідно бухгалтерського обліку, до основних засобів відносяться матеріальні цінності, вартість яких перевищує 1000 гривень (до кінця 2011 року), а згідно Податкового кодексу з 1 січня 2012 року - 2500 гривень. Таким чином, градація передбачає здійснення майже безперервного контролю за обліком основних засобів.

До втрати чинності у [8] п. 8.2.1 під терміном «основні фонди» слід було розуміти матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності його, протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом. А основні фонди, згідно [8] п. 8.2.2 підлягали розподілу за чотирма такими групами:

Група 1 – будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, в тому числі жилі будинки та їх частини (квартири і місця загального користування), вартість капітального поліпшення землі;

Група 2 – автомобільний транспорт та вузли (запасні частини) до нього; меблі; побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше конторське (офісне) обладнання, устаткування та приладдя до них;

Група 3 – будь-які інші основні фонди, не включені до груп 1, 2 і 4;

Група 4 – електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, комп'ютерні програми, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малоцінних товарів (предметів).

Зараз Податковий кодекс у статті 145.1 надає класифікацію груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимі строки їх амортизації, та використовує уже поняття не «основні фонди», як у [8], а «основні засоби» і поділяються вони не на 4 групи, а на 16 і регламентує мінімально допустимі строки їх амортизації по 16 групах. Такий підхід диверсифікував основні засоби, згрупував їх на більш однорідні групи, для узгодження періоду амортизації і терміну придатності.

Але, на відміну від [8] був втрачений термін «невиробничі основні фонди».

Крім того [8] у п. 8.1.4 ст. 8 надавав і визначення терміну невикористані фонди, як капітальних активів, які не використовуються в господарській діяльності платника податку і передбачав наступну їх класифікацію:

– капітальні активи (або їх структурні компоненти), які підлягають під визначення групи 1 основних фондів, включаючи орендовані;

– капітальні активи, які підлягають під визначення груп 2, 3, 4 основних фондів, які є невід'ємною частиною, розміщені або використовуються для забезпечення діяльності невикористаних фондів, що підпадають під визначення основних фондів [8].

Податковий кодекс, у статті 144.3, надає тільки визначення терміну невикористані основні засоби, згідно якої «невиробничі основні засоби» - це необоротні матеріальні активи, які не використовуються в господарській діяльності платника податку, а класифікації вже не надає.

Аналіз нормативно-законодавчої бази показав, що на сьогодні в основних засобах підприємств не виділяють виробничі і невикористані основні засоби. Таким чином система оподаткування активів підприємства стимулює комерціалізацію невикористаних основних засобів з метою інтенсифікації їх відновлення.

Оскільки більшість підприємств, до невикористаних основних засобів відносять об'єкти соціальної сфери, комерціалізація її призводить, в умовах скорочення ринкової активності самих підприємств, до мінімізації таких витрат, шляхом ліквідації об'єктів оподаткування.

З метою визначення сутності та класифікаційних ознак невикористаних основних засобів, як окремого випадку основних засобів, розглянемо класифікацію останніх відповідно до [7] (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів, згідно Податкового кодексу України²

№ п/п	Групи		Перелік основних засобів, які можуть належати до невикористаних основних засобів	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
1	1	земельні	земля, придбана та/або надана для	-

² Таблиця складена авторами на підставі [7]

		ділянки	користування, у т.ч. здана в оренду	
2	2	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	планування земельних ділянок, корчування площ під рілля, очищення полів від каменів і валунів, зрізання купин, розчищення чагарників, очищення водойм	15
3	3	будівлі	бібліотеки, спортивні комплекси, оздоровчі комплекси, бази відпочинку, дитячі сади, санаторії-профілакторії, їдальні, житлові будинки, гуртожитки, центри (будинки) культури та мистецтв	20
		споруди	літні кінотеатри, читальні зали, альтанки, котельні, гаражі, літні душові, дитячі майданчики, спортивні майданчики, медпункти	15
		передавальні пристрої	лінії електропередач, трубопроводи, водопроводи, лінії зв'язку, теплові та газові мережі	10
4	4	машини та обладнання	медичне обладнання, обладнання стадіонів, спортмайданчиків, спортивних приміщень, сцен, кіноапаратура, освітлювальна апаратура	5
			електронно-обчислювальні машини, машини для автоматичного оброблення інформації, засоби зчитування або друку інформації, інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори	2
5	5	транспортні засоби	автомобілі легкові та вантажні, автобуси, човни, судна (парусні, рятувальні, службово-допоміжні), трактори моторолери, мотоцикли, велосипеди	5
6	6	інструменти, прилади, інвентар (меблі)	електродрилі, фарбопульти, гайковерти, верстаки, шафи, столи, крісла	4
7	9	інші основні засоби	сценічно-постановочні засоби (декорації меблі і реквізити, бутафорії, театральні та національні костюми), документація з типового проектування	12

Висновок. Дослідження показали, що на сьогодні не існує чіткої класифікації (розподілу) основних фондів на виробничі та невиробничі. Бухгалтерський облік взагалі не надає інформації про невиробничі фонди, оскільки не виділяє їх як окремий об'єкт обліку, а наявна нормативно-законодавча база не виділяє невиробничі основні фонди як окремий об'єкт управління. І, відповідно, не стимулює їх розвиток. Але, потенційна привабливість невиробничих основних фондів формується як складова загальної капіталізації інвестиційних коштів.

Перелік посилань

1. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: [підручник] / Шелудько В.М. – К.: Знання, 2006. – 439 с. – (Вища освіта XXI століття). ISBN 966-346-084-9

2. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / [Круш П.В., Подвігіна В.І., Сердюк Б.М. та ін.] за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка – К.: Ельга – Н, КНТ, 2007. – 780 с.

3. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ: Наказ Головного управління Державного казначейства України № 114 від 10.12.99 р. (зі змінами і доповненнями).

4. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. (зі змінами і доповненнями, останні з яких внесено Наказом Міністерства фінансів України № 664 від 31.05.2011 р).

5. Про затвердження Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України N 92 від 27.04.2000 р. (зі змінами та доповненнями, останні з яких внесено наказом Міністерства фінансів України N 372 від 18 березня 2011 року).

6. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ (зі змінами та доповненнями) затвердженої Наказом Державного казначейства України № 64 від 17.07.2000р.

7. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112 (зі змінами внесеними, згідно із Законами України, останній з яких N 3387-VI від 19.05.2011 р).

8. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України № 334/94- ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 4, ст. 28)

Подлесная Е.А., Мурай Т.Г.

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА НЕПРОИЗВОДСТВЕННЫЕ ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА (ФОНДЫ) НА ПРЕДПРИЯТИИ

Рассмотрена нормативно-законодательная база, которая регулирует ведение учета основных средств и целесообразности применения термина «непроизводственные основные средства», при формировании активов. Показано, что современная нормативно-законодательная база Украины не предусматривает разделение основных средств предприятий на производственные и непроизводственные. Определены проблемы, возникающие при управлении такими средствами.

Ключевые слова: основные фонды, основные средства, объект основных средств, группы основных средств, непроизводственные основные средства, производственные основные средства, Налоговый кодекс Украины, Положения (стандарты) бухгалтерского учета.

Pidlisna E.A., Muray T.

FEATURES NON INDUSTRIAL ACCOUNTING FIXED ASSETS (FOUNDATION) AT ENTERPRISE

Considered legal and legislative framework that regulates the accounting of fixed assets and expediency of using the term «non-productive fixed assets» in the formation of enterprise assets. It is shown that the current regulatory and legal framework of Ukraine does not divide the fixed assets of enterprises

inmanufacturing and non-productive. The problems that arise when managing such facilities.

Keywords: fixed assets, fixed assets, facilities and equipment, a group of assets, non-productive plant and equipment, industrial fixed assets, the Tax Code of Ukraine, Regulations (Standards) accounting.

Погребняк А.Ю.
аспірант НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено сучасний стан вітчизняних промислових підприємств у динаміці, розглянуто підходи до визначення антикризового управління на підприємстві, проаналізовано його специфічні особливості та надано удосконалене визначення категорії «антикризове управління» та вказано напрями практичного застосування концепції антикризового управління у діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: концепція, криза, антикризове управління підприємством, традиційне управління підприємством, банкрутство.

Вступ. І на теоретичному рівні, і в практичних діях уряду проглядалося зосередження зусиль насамперед на макроекономічних проблемах, а мікроекономічному аспекту та економіці підприємства приділялося недостатньо уваги.

Проблематика антикризового управління розробляється економістами багатьох країн. Є зарубіжні дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів антикризового управління як складової частини загального менеджменту. В останні роки окремі питання антикризового управління привернули увагу багатьох науковців. Окремі проблеми антикризового управління висвітлено в роботах вітчизняних вчених.

Досить широкий спектр поглядів на різні аспекти антикризового менеджменту підприємства представлений у працях учених-економістів А.Градова, А.Грязнова, Е.Короткова, В. Кузіна, М.Мескона, Е.Мінаєва, Й.Шумпетера. Серед українських економістів, які досліджували і досліджують дану проблему, варто відзначити, перш за все, таких учених, як МВ.Василенко, Л.Лігоненко, Л.Ситник, О.Терещенко, Н.Туленков, О.Тридід, М.Туган-Барановський, А.Чернявський та ін..

Постановка задачі. Метою даного дослідження є аналіз існуючих підходів до визначення сутності антикризового управління підприємством та